

फळझाडांचा मोहोर, फुलोरा, पालवीचे वन्यप्राण्यांमुळे होणाऱ्या नुकसानीच्या प्रकरणात नुकसानीचे प्रमाण व मोबदला देणेकरीता कार्यपद्धती ठरविणे तसेच नुकसानी टाळण्यासाठी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना सुचविण्यासाठी समिती गठीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक :- डब्ल्युएलपी १२.२२/प्र.क्र.४०७/फ-१

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक :- ३० डिसेंबर, २०२२.

प्रस्तावना :-

राज्यात आंबा, काजू, सुपारी, नारळ, फणस इत्यादी फळझाडे तसेच बांबु व फुलझाडे यांचा मोहोर, फुलोरा, पालवी इत्यादीचे वन्यप्राण्यांकडून नुकसान होण्याच्या घटना घडत असून अशा प्रकरणांमध्ये सद्यस्थितीत नुकसान भरपाई निश्चित करण्याबाबत कार्यपद्धती अस्तित्वात नाही. तथापि, सदर कार्यपद्धती विकसित करावयाची झाल्यास प्रथमत: अशा नुकसानीच्या प्रकरणांना कारणीभुत असलेले वन्यप्राणी, नुकसानीमुळे बाधीत होणारे क्षेत्र तसेच फळझाडांचा मोहोर, फुलोरा, पालवीचे वन्य प्राण्यांमुळे होणाऱ्या नुकसानीचे प्रमाण इत्यादि बाबींच्या आधारे फळझाडांच्या नुकसानीचे मुल्य निश्चित करण्याकरीता कार्यपद्धती ठरविणे आवश्यक आहे. यानुषंगाने स्थानिक लोकप्रतिनीधींशी चर्चा करून त्यांचे मार्गदर्शनानुसार कार्यपद्धती निश्चित करण्यासाठी समितीची स्थापना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय :-

आंबा, काजू, सुपारी, नारळ, फणस इत्यादी फळझाडे तसेच बांबु व फुलझाडे यांचा मोहोर, फुलोरा, पालवी इत्यादीचे वन्यप्राण्यांमुळे होणाऱ्या नुकसानीस कारणीभुत असलेले वन्यप्राणी, नुकसानीमुळे बाधीत होणारे क्षेत्र व नुकसानीचे प्रमाण इत्यादि बाबींच्या आधारे नुकसानीचे मुल्य निश्चित करण्याकरीता कार्यपद्धती ठरविण्यासाठी व अशा प्रकारची नुकसानी टाळण्यासाठी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना सुचविण्यासाठी मा. प्रधान सचिव (वने), महसूल व वनविभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे समितीची स्थापना करण्यात येत आहे.

१. प्रधान सचिव (वने), महसूल व वन विभाग	अध्यक्ष
२. श्री. योगेशदादा कदम, विधान सभा सदस्य	सदस्य
३. श्री. भास्कर जाधव, विधान सभा सदस्य	सदस्य
४. श्री. नितेश राणे, विधान सभा सदस्य	सदस्य
५. श्री. शेखर निकम, विधान सभा सदस्य	सदस्य
६. आयुक्त, कृषी विभाग, पुणे	सदस्य
७. कुलगुरु, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषी विद्यापीठ, दापोली किंवा त्यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
८. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य	सदस्य
९. मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक), कोल्हापूर	सदस्य सचिव

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल :

- I. आंबा, काजू, सुपारी, नारळ, फणस इत्यादी फळझाडे आणि बांबू तसेच फुलझाडे यांचा मोहोर, फुलोरा, पालवी इत्यादीचे वन्यप्राण्यांमुळे होणारे नुकसानीचे प्रमाण व मुल्य ठरविण्याची कार्यपद्धती तसेच अर्थसहाय्याचे दर निश्चिती करणे.
- II. नुकसान भरपाई अदा करण्याकरीता प्रस्तावित अटी व शर्ती निश्चित करणे.
- III. वन्यप्राण्यांमुळे मोहोर, फुलोरा, पालवीचे होणारे नुकसान कमी करण्यासाठी उपाययोजनांची शिफारस करणे.

सदर समितीने सर्व बाबींचा अभ्यास करून आपला अहवाल शासनास ३ महिन्याच्या आत सादर करेल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०१०५१५३४९६४६१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सिद्धेश सावर्डकर)

विशेष कार्य अधिकारी

महसूल व वन विभाग

प्रत माहिती आणि उचित कार्यवाहीसाठी :-

- १) मा. मंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा. श्री. योगेशदादा कदम, वि.स.स.
- ३) मा. श्री. भास्कर जाधव, वि.स.स.
- ४) मा. श्री. निलेश राणे, वि.स.स.
- ५) मा. श्री. शेखर निकम, वि.स.स.
- ६) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ७) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) अपर मुख्य सचिव (कृषी), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख). महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
- ११) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वन्यजीव). महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
- १२) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास). महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
- १३) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १४) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वन्यजीव) नागपूर/ मुंबई.
- १५) कुलगुरु, डॉ. बाळासाहेब सावंत, कोकण कृषी विद्यापीठ, दापोली.
- १६) आयुक्त, कृषी विभाग, पुणे.
- १७) मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक), होल्हापूर.
- १८) महासंचालक, माहिती व प्रसिद्धी, मंत्रालय, मुंबई
- १९) वन कक्षातील सर्व कार्यासने व वनविभाग, मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२
- २०) निवडनस्ती, फ-१ कार्यासन, महसूल व वनविभाग, मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२.